

Výroční zpráva

Etické komise České republiky

pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu

za rok 2013

Úvod

Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu (dále jen „Etická komise“) je nezávislým správním orgánem, který rozhoduje podle § 7 odst. 1 zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany České republiky (dále jen „Ministerstvo obrany“) podle § 6 odst. 3 a 6 téhož zákona. Etická komise tedy není poradním nebo obdobným orgánem jako např. rozkladová komise ministra, nýbrž je správním orgánem vykonávajícím veřejnou moc při rozhodování o subjektivních právech jednotlivých žadatelů o vydání osvědčení účastníků odboje a odporu proti komunismu.

Etická komise se skládá z devíti členů. Po dvou členech volí a odvolává Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, Senát Parlamentu ČR, Vláda ČR a Rada Ústavu pro studium totalitních režimů, jednoho člena jmenuje a odvolává prezident republiky. Předsedu Etické komise volí a odvolává vláda z členů volených vládou.

Složení Etické komise:

- Mgr. Jiří Kaucký – předseda
- PhDr. Prokop Tomek, Ph.D. – místopředseda
- Miloslav Nerad
- PhDr. Marie Rút Křížková
- prof. PhDr. Jan Sokol, CSc., Ph.D.
- Mgr. Miloš Rejchrt
- MVDr. Jiří Liška
- JUDr. Stanislav Devátý, Dr.
- JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

Působnost Etické komise upravuje ustanovení § 7 zákona č. 262/2011 Sb. Podmínky a principy, kterými se Etická komise při své činnosti řídí, upravuje zejména zákon č. 262/2011 Sb., správní řád, a další související zákony.

Etická komise poskytuje informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Dokument obsahující povinně zveřejňované údaje dle § 5 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. je zveřejněn na úřední desce Etické komise v budově Úřadu vlády ČR a na jejím webu na adrese www.etickakomisecr.cz.

Činnost Etické komise

Etická komise zahájila činnost na svém prvním jednání dne 11. června 2012. Odborné, organizační a materiální zabezpečení plnění úkolů Etické komise zajišťuje na základě usnesení vlády České republiky č. 332/2012, o materiálním zabezpečení činnosti Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu, ze dne 9. května 2012 Sekretariát Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu (dále jen „sekretariát“).

Funkci sekretariátu vykonává dle čl. 8 odst. 1 Jednacího řádu Etické komise samostatné oddělení zařazené na Úřadu vlády České republiky. Sekretariát tvoří vedoucí oddělení, tři referenti a jedna asistentka. Vedoucí oddělení plní rovněž funkci tajemníka Etické komise, jehož prostřednictvím ukládají členové komise sekretariátu úkoly. Hlavní činnost

sekretariátu spočívá ve vypracovávání návrhů rozhodnutí Etické komise o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany, kterými jsou zamítány žádosti o vydání osvědčení účastníků odboje a odporu proti komunismu.

Etická komise obdržela v roce 2013 prostřednictvím sekretariátu 39 spisů, z nichž 37 případů je nebo bylo řešeno jako odvolání dle ust. § 81 a násl. správního řádu a 2 případy byly řešeny dle § 12 správního řádu, byly tedy usnesením postoupeny pro nepříslušnost příslušnému správnímu orgánu.

V roce 2013 se uskutečnilo 11 jednání Etické komise, na kterých bylo projednáno 45 případů, z toho 6 z roku 2012. Právní moci nabylo 48 rozhodnutí, z toho 5 z roku 2012. Oproti roku 2012 byl zaznamenán pokles v počtu odvolání, který byl způsoben nízkým počtem vydaných rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu ze strany Ministerstva obrany. Průměrná doba vyřízení jednoho spisu doposud činí 30 dní.

Etická komise v roce 2013 v osmi případech změnila rozhodnutí Ministerstva obrany tak, že udělila ocenění účastníka odboje a odporu proti komunismu.

Jednou z dalších náplní práce sekretariátu je také zastupovat Etickou komisi před příslušnými soudy České republiky v řízeních o žalobách proti rozhodnutím nebo činnosti Etické komise a i v jiných řízeních. Proti rozhodnutí Etické komise byla v roce 2013 v jednom případě podána žaloba u Městského soudu v Praze. V současné době probíhají dvě soudní řízení.

Etická komise	2012	2013	celkem
Počet jednání	9	11	20
Počet obdržených spisů	76	39	115
Počet případů řešených jako odvolání	74	37	111
Počet případů řešených dle § 12 správního řádu	2	2	4
Projednáno Etickou komisí ČR	66	46	112
Rozhodnutí v právní moci	61	48	109
Rozhodnuto o udělení osvědčení	4	8	12
Správní žaloba	1	1	2

Etická komise v roce 2013 vyřídila rovněž 9 podání, která byla ve většině případů z důvodu nepříslušnosti podle § 12 správního řádu usnesením postoupena příslušným správním orgánům, a dále prostřednictvím sekretariátu odpovídala na podání či dotazy různých osob.

Etická komise vydala ve smyslu ust. § 16 odst. 2 správního řádu prohlášení, že dnem 1. srpna 2013 ve správních řízeních, k jejichž vedení je dle § 7 zákona č. 262/2011 Sb. příslušná, nevyžaduje úředně ověřený překlad do jazyka českého u listin vyhotovených v anglickém, francouzském a německém jazyce; to se netýká písemností uvedených v § 53 odst. 3 a 4 správního řádu. Současně byl zadán překlad zákona č. 262/2011 Sb. do těchto jazyků a zveřejněn na internetové stránce Etické komise.

V návaznosti na některé případy, které řešila Etická komise na svých zasedáních, bylo do současné doby vypracováno 6 „obecných závěrů“, z toho 3 v roce 2013, které jsou k dispozici na internetových stránkách Etické komise. Tyto závěry mají sloužit zejména k informování širší veřejnosti o rozhodovací praxi Etické komise, a to i v případech, u kterých Etická komise předpokládala, že by se mohly týkat většího okruhu žadatelů.

1. K důsledkům realizace usnesení vlády č. 135 ze dne 6. února 1958 a usnesení vlády č. 256 ze dne 14. března 1958
2. K novým skutečnostem a návrhům na provedení nových důkazů uváděných v odvolacím řízení
3. K pojmu veřejnost dle § 3 odst. 4 zákona č. 262/2011 Sb. ve vztahu k tzv. verbovce StB, která probíhala na služebně StB
4. K posuzování spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou ve smyslu ust. § 3 odst. 1 zákona č. 262/2011 Sb.
5. K posuzování pracovní persekuce jako odboje či odporu proti komunismu ve smyslu zákona č. 262/2011 Sb.
6. K posouzení vstupu do Francouzské cizinecké legie jako odboje či odporu proti komunismu ve smyslu zákona č. 262/2011 Sb.

Etická komise přijala v roce 2013 dvě usnesení, a to usnesení ze dne 28. března 2013 k situaci na Ústavu pro studium totalitních režimů a usnesení ze dne 17. listopadu 2013 ke zpochybňování další potřeby tzv. lustračního zákona. Obě usnesení Etické komise jsou přílohou této výroční zprávy.

Slavnostní předání dekretů oceněným účastníkům

V případech kdy Etická komise změnila rozhodnutí Ministerstva obrany tak, že udělila ocenění účastníka odboje a odporu proti komunismu, sekretariát připravil slavnostní předání pamětních dekretů a odznaků oceněným účastníkům třetího odboje, které jim předal předseda Etické komise, Mgr. Jiří Kaucký.

Strakova akademie – 22. leden 2013

Oceněnými účastníky odboje a odporu proti komunismu byli Jan Kučera a zesnulý Pavel Hanč, za kterého převzala pamětní dekret jeho manželka Hana.

Janu Kučerovi udělila Etická komise osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu za projevené

veřejné postoje bránící kolektivizaci obce Nížkov v roce 1953. Pavel Hanč byl oceněn za jeho účast na aktivitách hnutí Katolická akce směřovaných proti komunistickému režimu v Československu v letech 1948 – 1953.

Slavnostního předávání se kromě členů Etické komise zúčastnil náměstek ministra obrany, náměstek ministra a předsedy Legislativní rady vlády, ředitel a 1. náměstek ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů, ředitelka Archivu bezpečnostních složek a předsedkyně a místopředseda Konfederace politických vězňů.

Strakova akademie – 26. červen 2013

Oceněnými účastníky odboje a odporu proti komunismu byli Josef Kozák, Otakar Vinklář a již zesnulá Helena Nováková, roz. Capoušková, za kterou ocenění převzal její syn Čestmír Novák.

Josefu Kozákovi udělila Etická komise osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu za veřejné postoje bránící kolektivizaci, v období od roku 1949, zejména pak od roku 1951 do roku 1952, neboť trvale projevoval odpor proti kolektivizaci venkova a vystupoval na obranu nezadatelného práva vlastnit majetek a svobodně s ním nakládat.

Otakar Vinklář byl oceněn za to, že se v roce 1953 spolu s dalšími pokusil o překročení státní hranice ČSR vojenským letadlem, a to za účelem účasti v odboji a odporu proti komunismu v zahraničí. Helena Nováková získala osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu, neboť se v roce 1949 aktivně zapojila do činnosti odbojové skupiny „Dr. Edvard Beneš“ vedené popraveným Bedřichem Judytkou.

Slavnostního předávání se zúčastnili ředitelka Archivu bezpečnostních složek, ředitel kanceláře Ústavu pro studium totalitních režimů, vedoucí oddělení třetího odboje Ministerstva obrany a předsedkyně Konfederace politických vězňů.

Zahraniční spolupráce

Za účelem navázání zahraniční spolupráce realizoval sekretariát v r. 2013 celkem 2 zahraniční pracovní cesty zaměřené především na výměnu zkušeností ohledně vyřizování agendy zákona č. 262/2011 Sb. a získávání archivních materiálů ze zahraničí, jako podkladů pro rozhodovací činnost Etické komise.

V listopadu 2013 se pracovníci sekretariátu účastnili dvoudenní zahraniční pracovní cesty v Ústavu paměti národa (dále jen „ÚPN“) v Bratislavě na Slovensku. ÚPN ve smyslu slovenského zákona č. 219/2006 Z. z., o protikomunistickom odboji, rozhoduje o přiznání statusu účastníka a veterána protikomunistického odboje. Přínosem byla především výměna zkušeností při posuzování sporných otázek v rozhodovací činnosti a jejich řešení ve smyslu české a slovenské právní úpravy. Rovněž byly projednány možnosti další spolupráce např. při získávání archivních materiálů potřebných k rozhodovací činnosti

Etické komise, které spravuje Archiv ÚPN a které se týkají společné československé historie.

V prosinci 2013 se pracovník sekretariátu na základě pozvání ředitelky Českého centra v Kyjevě a 2. velvyslanecké tajemnice účastnil v rámci společného česko-ukrajinského projektu aktivit zaměřených na informování o zkušenostech České republiky při překonávání následků komunistické totalitní moci v polistopadovém Československu, včetně poskytnutí informací o přijaté legislativě v dané oblasti. Přínosem uskutečněné zahraniční cesty bylo posílení účasti České republiky při aktivitách podporujících evropskou integraci nečlenských států a posílení vazeb při získávání archivních dokumentů ohledně zkoumání společné evropské historie.

Ostatní

Dne 18. června 2013 se při příležitosti ročního fungování Etické komise uskutečnilo první výjezdní zasedání Etické komise v Památníku Vojna, Lešetice u Příbrami. Při této příležitosti provedl členy Etické komise a pracovníky sekretariátu památníkem ředitel Hornického muzea Příbram, PaedDr. Josef Velfl, který účastníky zasedání seznámil s jeho historií. V rámci zasedání se členové Etické komise a pracovníci sekretariátu zúčastnili rovněž prohlídky Muzea třetího odboje Konfederace politických vězňů České republiky v Příbrami, kterým je provedl František Zahrádka, oceněný účastník odboje a odporu proti komunismu a válečný veterán.

Předseda Etické komise Mgr. Jiří Kaucký se společně s Miroslavem Neradem dne 11. listopadu 2013 zúčastnili pietního aktu u příležitosti Dne válečných veteránů, jenž je od 1. světové války vzpomínkou na oběti válečných konfliktů. V České republice se hlavní pietní akt uskutečnil na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově, kterého se zúčastnili ministr obrany, arcibiskup pražský, metropolita a primas český, předseda Senátu, vedoucí Úřadu vlády, starostové městských částí, zástupci organizací sdružujících válečné veterány a další hosté. Členové Etické komise pak položili kytici ke Hrobu neznámého vojína v prostoru pod jezdeckou sochou Jana Žižky z Trocnova.

Dne 17. listopadu 2013 si členové Etické komise společně se zástupci Konfederace politických vězňů připomněli Den boje za svobodu a demokracii a uctili památku obětí totalitních režimů položením věnců u památníku Obětí komunismu na Újezdu a následně pak na Václavském náměstí.

Za Etickou komisi se pietního aktu zúčastnili její předseda Mgr. Jiří Kaucký, místopředseda PhDr. Prokop Tomek, Ph.D., prof. PhDr. Jan Sokol, CSc., Ph.D., Miroslav Nerad a Mgr. Miloš Rejchrt, který u této příležitosti pronesl krátkou modlitbu Jana Amose Komenského.

Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

V pěti případech vyřizoval sekretariát žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, přičemž v 1 případě byla žádost odložena, v 1 případě postoupena Odboru tiskovému a styku s veřejností Úřadu vlády ČR, v ostatních případech byla informace poskytnuta.

Počet podaných žádostí o informace: 5

Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 0

Počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0

Opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladu na své vlastní zaměstnance a nákladu na právní zastoupení: 0

Výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence: 0

Počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: 0

Další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona: 0

Finanční a materiální zajištění Etické komise

Na základě usnesení vlády České republiky o materiálním zabezpečení činnosti Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu č. 332 ze dne 9. 5. 2012 bylo na rok 2013 stanoveno finanční zajištění ve výši 8 828 tis. Kč, z toho na platy, ostatní osobní výdaje včetně sociálních výdajů 5 493 tis. Kč. Za rok 2013 bylo z těchto prostředků celkem vyčerpáno 1 760 tis. Kč, z toho na platy pracovníků sekretariátu včetně sociálního a zdravotního pojištění 1 645 tis. Kč, zbylá částka byla čerpána na zpracování odborných historických či právněhistorických expertíz a posudků, tj. konzultační, poradenské služby, a materiální zabezpečení sekretariátu. Z uvedeného vyplývá, že z finančních prostředků rozpočtovaných na rok 2013 bylo na činnost sekretariátu a Etické komise samotné vyčerpáno 20 %.

Nároky z nespotebovaných výdajů na rok 2012 činily 5 767 tis. Kč, z toho bylo v roce 2013 čerpáno celkem 1 313 tis. Kč (1 189 tis. Kč na platy a dohody, 124 tis. Kč na ostatní výdaje).

Usnesení vlády však není jako takové dosud plně realizováno ve vztahu ke členům Etické komise. Doposud byly čerpány prostředky především na materiální zabezpečení sekretariátu bez vynaložení finančních prostředků na příslušné technické vybavení členů Etické komise (PC a notebooky apod.).

K vyřešení odměňování členů Etické komise, jako orgánu veřejné moci, měl přispět návrh novely zákona č. 262/2011 Sb., který byl vypracován již v roce 2012 a jehož proces schválení v roce 2013 nebyl dokončen.

Závěr

V rámci své činnosti spolupracuje Etická komise s Ministerstvem obrany zejména v rámci koordinačních schůzek, dále s Archivem bezpečnostních složek a Ústavem pro studium totalitních režimů. Jednání Etické komise se mohou účastnit předseda Rady Ústavu pro studium totalitních režimů, ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů a ředitel Archivu bezpečnostních složek nebo odborníci delegovaní těmito institucemi se souhlasem předsedy Etické komise. Etická komise na svá zasedání zve pravidelně také zástupce Konfederace politických vězňů a Úřadu vlády České republiky. Etická komise v roce 2013 zadala prostřednictvím sekretariátu vypracování tří historických expertíz Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR na téma: Kolektivizace venkova v období českých dějin vymezeném od 25. 2. 1948 do 17. 11. 1989, Francouzská cizinecká legie, Vzájemný vztah Římsko-katolické církve a komunismu, a vztah této církve ke komunistickému režimu v Československu.

Ve vztahu k Ministerstvu obrany zůstává doposud nevyřešena otázka, zda je Etická komise oprávněna ve smyslu § 7 odst. 1 a § 6 odst. 3 a odst. 6 zákona č. 262/2011 Sb. rozhodovat pouze o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany o nevydání osvědčení účastníka odboje a odporu proti komunismu a proti rozhodnutím o zrušení tohoto osvědčení, tedy meritorním rozhodnutím ve věci, či zda je Etická komise v plném rozsahu nadřízeným správním orgánem Ministerstva obrany, odboru pro válečné veterány.

Etická komise se v této věci ztotožnila s názorem Poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 10. 4. 2012 (Závěr č. 112), tedy, že je dle § 7 odst. 1 zákona příslušná rozhodovat výlučně o odvoláních proti rozhodnutím Ministerstva obrany podle § 6 odst. 3 a 6 zákona a není tedy oprávněna rozhodovat o opravných prostředcích proti procesním rozhodnutím (usnesením), k poskytování ochrany před nečinností dle § 80 správního řádu nebo k vedení přezkumného řízení dle § 94 správního řádu. Naproti tomu, ministr obrany, na základě výkladového stanoviska rozkladové komise ministra obrany, své postavení nadřízeného správního orgánu v rámci řešení agendy dle zákona č. 262/2011 Sb. dosud odmítá.

Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu

Etická komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu na svém zasedání dne 28. března 2013 přijímá k situaci v Ústavu pro studium totalitních režimů toto:

U S N E S E N Í

Etická komise ČR pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu je znepokojena aktuální situací v Ústavu pro studium totalitních režimů. Etická komise ČR pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu žádá tímto Radu Ústavu pro studium totalitních režimů, aby se zasadila o zklidnění situace, neboť Ústav pro studium totalitních režimů plní ve vztahu k Etické komisi ČR pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu nezastupitelnou úlohu a dosavadní spolupráce mezi Ústavem pro studium totalitních režimů a Etickou komisí ČR pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu při realizaci úkolů plynoucích ze zákona č. 262/2011 Sb. je na vynikající úrovni.

Usnesení Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu ke zpochybňování další potřeby tzv. lustračního zákona

Při znalosti společenských poměrů v Československu v době nesvobody (od 25. 2. 1948 do 17. 11. 1989) a u vědomí zavrženíhodných skutků, které se v této době ze strany představitelů komunistického režimu a tehdejšího státu vůči občanům Československa staly, jakož i u vědomí utrpení mnohých statečných občanů, kteří projevili příkladnou odvahu a vytrvalost postavit se komunistickému režimu a jejichž osudy, s nimiž se máme povinnost i čest zabývat při výkonu své rozhodovací činnosti, nám nemohou být lhostejné, považuje Etická komise za potřebné vyjádřit se k nutnosti dalšího vyloučení osob, které se za zločinného komunistického režimu podílely na potlačování základních lidských práv a občanských svobod či tento režim aktivně podporovaly z vybraných funkcí v orgánech veřejné moci a vyjádřit se k otázce ochrany demokratického právního státu a jeho orgánů.

Etická komise připomíná, že další existence zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, známého pod označením „lustrační zákon“, jenž brání osobám, uvedeným v § 2 odst. 1 tohoto zákona¹, které aktivně pracovaly pro komunistický režim a podporovaly jej v období od 25. 2. 1948 do 17. 11. 1989, aby byly obsazovány volbou, jmenováním nebo ustanovováním do zákonem definovaných veřejných funkcí, má pro další demokratický vývoj České republiky i nadále zásadní smysl.

Etická komise proto považuje za nezbytné, aby osoby ve funkcích ve vrcholných orgánech veřejné moci, splňovaly alespoň tyto zákonem stanovené podmínky mravní integrity.

V Praze dne 17. listopadu 2013

předseda Etické komise České republiky pro ocenění
účastníků odboje a odporu proti komunismu

¹ § 2 odst. 1 zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky:

„Předpokladem pro výkon funkce uvedené v § 1 je, že občan v období od 25. 2. 1948 do 17. 11. 1989 nebyl

- a) příslušníkem Sboru národní bezpečnosti zařazeným ve složce Státní bezpečnosti,
- b) evidován v materiálech Státní bezpečnosti jako rezident, agent, držitel propůjčeného bytu, držitel konspiračního bytu, informátor nebo ideový spolupracovník Státní bezpečnosti,
- c) (ztratilo účinnost)
- d) tajemníkem orgánu Komunistické strany Československa nebo Komunistické strany Slovenska od stupně okresního nebo jemu na roveň postaveného výboru výše, členem předsednictva těchto výborů, členem ústředního výboru Komunistické strany Československa nebo ústředního výboru Komunistické strany Slovenska, členem Byra pro řízení stranické práce v českých zemích nebo členem Výboru pro řízení stranické práce v českých zemích, s výjimkou těch, kteří tyto funkce zastávali pouze v období od 1. 1. 1968 do 1. 5. 1969,
- e) pracovníkem aparátu orgánů uvedených pod písmenem d) na úseku politického řízení Sboru národní bezpečnosti,
- f) příslušníkem Lidových milicí,
- g) členem akčního výboru Národní fronty po 25. 2. 1948, prověřkových komisí po 25. 2. 1948 nebo prověřkových a normalizačních komisí po 21. 8. 1968,
- h) studentem na Vysoké škole Felixe Edmundoviče Dzeržinského při Radě ministrů Svazu sovětských socialistických republik pro příslušníky Státní bezpečnosti, Vysoké škole ministerstva vnitra Svazu sovětských socialistických republik pro příslušníky Veřejné bezpečnosti, Vyšší politické škole ministerstva Svazu sovětských socialistických republik nebo vědeckým aspirantem anebo účastníkem kursů delších než 3 měsíce na těchto školách.“